

М.С. Бокаріуса, Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого; Ред. колегія: А.П. Заєць, М.Л. Цимбал, В.Ю. Шепітько та ін. – Харків: Право, 2003. – С. 570.

5. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року, № 4651-VI (1993), зі змінами та доповненнями URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

6. Семенов В. В. Спеціальні знання в розслідуванні злочинів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2006. 212 с.

7. Левічева О.Д.: Експертиза об'єктів промислової власності: заявки на знак для товарів та послуг (торгівельну марку) і кваліфікованого зазначення походження товарів та послуг та/або права використання зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження товару. Київ: Ін-т інтел. власн. і права, 2006. 128 с.

8. Поліщук І.Ю.: Розслідування незаконного використання торговельних марок: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2019. 309 с.

Мельник Оксана Вікторівна,

доцент кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент;

Камінська Олександра Леонідівна,

ад'юнкт кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ

СУТНІСТЬ ДОПИТУ НЕПОВНОЛІТНЬОГО З ВИКОРИСТАННЯМ МЕТОДИКИ «ЗЕЛЕНА КІМНАТА»

Допит особи є однією з першочергових слідчих дій, від якого залежить перебіг та результат досудового розслідування, адже він включає не тільки процесуальні особливості, а й психологічні. Саме тому необхідно досить серйозно підходити до його проведення, особливо коли допит проводиться за участі неповнолітньої особи. Слідчий, дізнавач, який працює з неповнолітніми, зобов'язаний докладати максимум зусиль для забезпечення прав і свобод останнього під час проведення досудового розслідування.

За загальними правилами, допит проводиться за місцем проведення досудового розслідування або в іншому місці за погодженням із особою, яку мають намір допитати (ст. 224 КПК України). Допит неповнолітньої особи проводиться у присутності законного представника, педагога або психолога, а за необхідності – лікаря та не може продовжуватися без перерви понад одну годину, а загалом – понад дві години на день (ст. 226 КПК України) [2]. Але потрібно враховувати також те, що педагог не завжди володіє достатніми для такої ситуації знаннями, на відміну від психолога. Педагог займається тільки вихованням і навчанням дітей, натомість психолог являється фахівцем у галузі дитячої (підліткової) психології, та може допомогти слідчому, дізнавачу встановити психологічний

контакт із неповнолітнім підозрюваним, правильно ставити йому запитання та порадити більш доречну тактику проведення допиту. «Правильна» взаємодія слідчого (дознавача), психолога з дитиною-правопорушником являється більш ефективною при проведенні допиту та призводить до мінімального травмування психіки неповнолітнього (в якому б статусі він не перебував). Вважаємо, що для удосконалення системи досудового розслідування щодо неповнолітніх необхідно забезпечити правову визначеність статусу педагога та психолога, а також критерії їх вибору та залучення [3].

Проведення допиту неповнолітнього підозрюваного обов'язково вимагає врахування вікових особливостей та попередньої підготовки слідчого, дізнавача. Так, правоохоронець повинен обрати місце й обстановку для допиту неповнолітнього підозрюваного, де останній відчуватиме себе в безпеці. Це може бути дитячий садочок, школа, місце проживання неповнолітнього чи спеціально обладнаний кабінет слідчого, дізнавача або психолога. Для проведення допиту необхідно також вивчити індивідуально-психологічні особливості неповнолітнього, його захоплення, схильність до фантазування, соціальне оточення, - відношення з друзями, членами родини. Слідчий, дізнавач повинен з'ясувати в якому емоційному стані перебувала неповнолітня особа в момент вчинення суспільно-небезпечного діяння.

Відповідно до Національної стратегії реформування системи юстиції щодо дітей на період до 2023 року, для удосконалення системи досудового розслідування щодо неповнолітніх необхідно забезпечити єдиний підхід до допиту дітей незалежно від їх статусу у кримінальному провадженні (підозрюваний, обвинувачений, свідок, потерпілий тощо), зокрема з використанням таких спеціальних методик, як «зелена кімната» [3]. Одним із головних завдань «зеленої кімнати» є виявлення та документування протиправної (злочинної) діяльності, вчиненої дитиною чи за її участі. Основна мета проведення допиту дитини в такій кімнаті – це запобігання повторній травматизації її психіки в процесі спілкування. Це відбувається завдяки психологічно комфортній атмосфері, в якій перебуває дитина. «Зелена кімната» сприяє широму спілкуванню з дорослими, яким так не довіряють підлітки. Для цієї категорії осіб необхідний соціальний супровід, психологічна допомога та реабілітаційні послуги, спрямовані на ресоціалізацію неповнолітнього в майбутньому. Також, обладнання таких кімнат, призначених спеціально для проведення опитувань дітей, має відповідати положенням міжнародних стандартів з питань правосуддя, дружнього до дитини.

На даний час «зелені кімнати» діють у Києві, Харкові, Львові, Івано-Франківську, Одеській області, Мелітополі, Авдіївці, Дружківці, Слов'янську та є надзвичайно ефективними у розслідуванні кримінальних правопорушень за участі неповнолітніх.

Також хочемо додати, що під час документування допиту слідчому, дізнавачу необхідно вказувати інформацію про місце та час його проведення; осіб, які брали участь; стан дитини і її

висловлювання; зауваження та доповнення учасників допиту; додаткові запитання тощо. Також, під час допиту неповнолітнього правопорушника необхідно звертати увагу на вербальні та невербальні засоби спілкування. Відеозапис такої процесуальної дії допомагає мінімізувати проведення повторних допитів неповнолітнього та являється допустимим доказом у суді [2].

Врахування потреб вищезазначених груп дітей (неповнолітніх правопорушників), яке б суспільно небезпечне діяння вони не вчинили, є свідченням гуманності держави, виявом її соціального та правового характеру, спрямованості на допомогу, врахування потреб та інтересів кожної дитини, незалежно від того, в які життєві обставини вона потрапила. Робота слідчих, дізнавачів у створених в Україні «зелених кімнатах» сприяє підвищенню професійного рівня, надає можливість проведення ефективної та системної роботи з дітьми-правопорушниками.

Список використаних джерел

1. Керівні принципи Комітету міністрів Ради Європи щодо правосуддя, дружнього до дітей. URL: <https://rm.coe.int/168046eb82>.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/conv#Text>.
3. Національна стратегія реформування системи юстиції щодо дітей на період до 2023 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.12.2018 року № 1027-р / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1027-2018-%D1%80#Text>.

Морзун Надія Сергіївна,

професор кафедри економічної безпеки та фінансових розслідувань Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук;

Терещенко Владислав Сергійович,

студент ННІЗДН Національної академії внутрішніх справ

ОБСТАВИНИ, ЩО ПІДЛЯГАЮТЬ ДОКАЗУВАННЮ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ УМИСНОГО УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ, ЗБОРІВ (ОБОВ'ЯЗКОВИХ ПЛАТЕЖІВ)

На сьогодні ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) є чи наймасштабнішим злочином, який вагомо впливає як на надходження коштів до державного та місцевих бюджетів України, так і загалом на суспільне життя кожної людини та держави.

Окремі аспекти доказування під час розслідування ухилення від сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів в наукових працях розглядали Л. П. Брич, Д. І. Голосніченко, О. А. Марущак,